DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS
DE
HÆMORRHAGIA NARIUM,

Quam
Auſpiciis DEI O. M.
Conſenſu & Auctoritate
FACULTATIS MEDICÆ;
Pro ſummis in MEDICINA *honoribus,*
& gradu Doctoratus,
rite & ſolenniter conſequendis,
PRÆSIDE
JOH. NICOLAO PECHLINO,
Med. Doct. & Inſtit. Med. Prof. Ord.
publicè examinandam proponit
GEORGIUS BRASCHIUS,
Luneburg.
Practicus Boitzenburgenſis,
Die 21. & 22. Junij, horis ante Meridiem,
In Auditorio Majore.

KILONI,
Literis Joach. Reumanni, Acad. Typogr.
A. O. R. cIɔ Iɔc LXXX.

VIRO

PL. REVERENDO ET CLA-RISSIMO,

DN. M. HENRICO BRASCHIO,

LUNEBURGI AD S. NICOLAI SACRAM ÆDEM PASTORI PRIMARIO,

PARENTI LONGE OPTIMO,

SACRUM.

GEORGIUS BRASCHIUS.

DISPUTATIO
de
HÆMORRHAGIA NARIUM.

ARTICULUS I.

SAnguinem, vitæ pignus & depoſitum, Natura tam curioſè finibus ſuis circumſcripſit, ut, licet ad omnes partes partiumque particulas & ultimam corporis ſuperficiem propellatur, nullibi tamen reperiat, quâ emanet. Neque cuticula duntaxat aut ſuccingens membrana orificia paſſim occulit Capillarium, ſi quæ ſunt, ſed ipſa vaſcula, dum flexibus tantùm non infinitis mutuò ſe excipiunt, expreſſo in diverſa liquore, illum ad latera exeundi conatum denſitate ſuâ pulchrè coërcent. Vidimus detractâ cuticulâ nudos jam & expoſitos ad Microſcopium Capillarium milliones non ſanguinem, ſed neſcio quid ſeroſi laticis, ſudare: & tamen, ubi neceſſitas poſtulat, quâ minimè evaſurum ſanguinem credas, invenit Natura fluendi opportunitatem, ruptiſque aut dilatatis operculis oneroſam & gravem partem dimittit. Neque hæc Naturæ tantùm vis eſt, ſed & Morbi vias illas à Naturâ velut digito monſtratas propere ſectantis, eo tamen diſcrimine, quòd altera ad ſalutem, altera ad interitum contentio ſit. At cum nullâ parte fa-

miliariùs ſanguinem fluere conſtet, quàm à naribus, eum potiſſimum fluxum, quem Medici ſymptomaticum vocant, & morbo debetur, deducendum mihi ſumſi, titulo Hæmorrhagiæ Narium.

Art. II.

Cur autem eâ ut plurimum parte ſanguinis fiat excretio, haud facilè aliam reperio cauſam, quàm quod vaſcula, quæ ſanguinem vehunt naſalem, & copioſiora ſint, & ſuperficiei, quàm alia quæque, propiora: Certè mirabili Capillarium plexu partem iſtam perfundi, ille mediaſtini internæque ſuperficiei rubor indicio eſt. An fortè etiam peculiaris & in hoc facta diſpoſitio in ultimis adſit venarum finibus, conſiderent, quibus & ocium eſt & ſubtiliora pervidendi occaſio. Notandum deinde, cum Cerebrum plerumque per nares evacuetur, ejus hîc quoque partes eſſe aliquas. Nimirum, Sanguis, qui in cerebrum influit copioſus & volatilis, mox tamen iterum parte ſui floridiſſimâ orbandus, cum motu muſculorum compreſſivo non adjuvetur, facilè moram nectit in capillaribus corticem cerebri & membranas perambulantibus, neque ante propellitur, quàm laxato per Hæmorrhagiam aut artificialem evacuationem ſpatio, in Sinus admiſſus proclivi in Iugulares fluxu deſcendat. Eſt quidem, fateor, aliquis etiam in Cerebro & membranis motus ab Arteriarum ſyſtole, verum is ſanguini per minima propellendo non ſemper ſufficere videtur. Pleura, ut eſt quoque tunica vaſculis refertiſſima, continuo pectoris muſculorumque intercoſtalium motu ſanguinem per Capillaria transmittit. Venter ἀνόστ@ totusque muſculoſus Peritonæi quoque ſanguinem alternis fibrarum motricum ſive tumoribus ſeu criſpationibus feliciter propellit. De viſce-

ceribus autem mora non eſt, cum alia gaudeant motu, ut Cor, Pulmones, viſceraque tunicâ carneâ donata, alia vaſculis majoribus ſanguinem accipiant, & à fonte calidum, ut Hepar, Lien, &c. In ſolo Cerebro, etſi aliquis ab Arteriis ſit motus, & is nonnihil ſanguinem promoveat, tamen, quod per Centrum medullare perque Corticem tot anfractibus deduci debeat, proportione minor eſſe videtur, quàm ut ſanguinem vel lentum aut copiâ turgentem, nam & fluidi aliquis ad ſolidum reſpectus eſt, ſine noxâ promoveat. Atque ideo neceſſe eſt ſanguinem in Capillaribus vel tardius moveri aut penitus obſtrui, tandem etiam datâ occaſione in ſuperficiem Naſi internam exponi, cum in anteriore Capitis parte, cui ut plurimum dolores incumbunt, alius opportunior locus non ſit.

Art. III.

Nunc etiam de vaſculis concertatio eſt, quæ & qualia iſta ſint; utrum Venæ an Arteriæ? Atque in hanc rem argumento quidam uſi ſunt fallaciſſimo, dicunt enim, illum, qui ſubitò & velut pulſus fluit, Arteriarum eſſe, qui lentè & paulatim, Venarum: Ego autem non vaſculorum, ſed fluidi ingenio, celeritatem imputandam eſſe reor: namque in ſuperficie corporis & extremis Capillaribus una fluidorum eſt ratio, neque in Arteriolis pulſum magis quàm in Venis offendas, per tot enim flexus anguloſque infractus pridem deſiit, non niſi ad copiam aut æſtum inflammati ſanguinis revocandus. Et ne in Tunicarum quoque diverſitate ſit refugium, ſciaturque, quàm ſe Natura minimis accommodaverit, Arteriæ, ubi in ſuperficiem & texturam ſolidi erepunt, unâ ſe tunicâ exuunt, Veniſque ſimiles incedunt, niſi dicendum ſit, jam tum Arteriæ perdidiſſe naturam, ubi & tuni-

eâ & pulſu exciderunt. Itaque Arteriolas hâc notâ diſtinguere à Venis ſoleo, quod illæ ſanguinem vehant ad partem nutriendi cauſâ, hæ revehant, ſolum adeoque motus terminum eſſe, qui Arteriarum fines Venularumque conſtituat initia. Cum autem ſanguis in Arteriis, dum rore nutricio animatur, fervidior ſit, & ex majoribus vaſculis in minima & capillaria deferatur, in Venis contra languidior ſit & è Capillarium veluti conis in truncorum baſes prorepat, veroſimilius eſt, qui Naturâ aut morbi vitio deſtillat, ſanguinem arterioſum eſſe quàm venoſum. Cujus rei id quoque argumentum eſſe puto, quod vel vulgi confeſſione, ſanguis, qui naribus prorumpit, floridus plerumque ſit & tenuis, contrà quàm eſt, qui è Venis miſſione educitur. Quo minus credere habeam, à Sinu longitudinali, etſi falcis acumen proximè oſſi Ethmöidi impendere videatur, aut externæ Iugularis capillaribus ſanguinem, illum narium effluere. Profectò Arteriolæ ſunt, quæ à Carotide tum internâ tum externâ in ſeptum & alas narium diſperſæ æſtuoſi ſanguinis impetum accipiunt & vellicatæ exonerant.

ART. IV.

De modo aperturæ vaſorum major adhuc eſt difficultas, ſi Naturam attendis, ſin ſcholarum & vulgi logos, jam nihil expeditius; tribus enim verbis omnia conficiunt. Eſt nempe Anaſtomôſis, Diæreſis, Diapedêſis: è quibus una ſi explicationi non ſufficiat, iunctim omnes in ſubſidium vocantur, & promiſcuè modò huic modò illi ſpeciei noxa adſcribitur. Notum aliàs, quibus ſignis invicem diſcernantur. De Anaſtomôſi quidem ſomnium eſſe puto quod ajunt; cum enim dilatatio ſit oſculi antè facti, non video fieri ibi eam poſſe, ubi nec exquiſitiſſima nec armata acies veſtigium unquam

ejus

ejus deprehendit. Et verò, ſi certum eſt, ſanguinem ex canali in canalem, Anaſtomôſi vaginali (repulſo per latera contiguorum parietum aut rarioris tunicæ poros ſucco nutri-cio) tranſire, non video, quid iſthoc ſit oſculi ſuperficialis, quo ſanguis efferre ſe totum poſſit. Et ut vaſcula ſanguinea liquâ ſui parte hient, imponitur tamen cuticula, quæ vel una umpi debet, antequam ſanguis oſculis ſuis emiſſus in ucem prodeat. Igitur, niſi quis partes illas, Nares, Puden-a, Anum, oſculis iſtis notatas oſtendere curioſo viſui poſſit, gre adducor ut credam Anaſtomôſi illas excretiones fieri. eDiæreſi autem hoc minus laboro, quòd non vis tantùm ex-erna, ſed & ſanguinis tum copia, tum rarefactio, tum im-etus motu muſculorum compreſſivo adauctus, ſolvere apillarium cuticulæque contextum poſſint. Equidem ernutamento ſæpe ſolo, ut eſt vis illa non exigua, eliſo er validam Diaphragmatis convulſionem in caput ſanguine, æmorrhagia excitatur. Quin etiam ſanguis, ſuſpenſo ectoris motu animâque repreſſâ, in capite detentus, mole ndem ſuâ viquè tenſivâ, narium vaſcula perrumpit otiùs quàm aperit. At cum veteres quoque inter lethoræ accidentia vaſorum numeraverint rupturam, tiam majorum, miror cur in minimis, quorum textura eſt elicatior, Anaſtomôſin audire maluerint. De Diabroſi verò, elut ſpecie quadam lentæ ruptionis, cenſendum eſt, familiari-s eam evenire quam vulgò putant; quando ſanguinis acri-onia & quotidiana eſt, & capillarium imprimis umbris di-m an lineis infeſta. In Diapedêſi fruſtra ſe fatigant, qui er poros eam vaſculorum laterales deducunt; quoniam pro-rtio pororum non eſt talis, neque in Capillaribus nec Cu-nec Cuticula, ut ſanguinem tranſmittere purum poſſint;

quod

quod autem vulgò à ſuperficie corporis manaſſe creditu
tinctura eſt ſanguinis, ichoris ſpecie, per glandulas cut
adacti.

Art. V.

De cauſâ Hæmorrhagiæ proximâ id quidem arbitrandu eſt, plerumque eam in fluido eſſe, non Facultate aliquâ irr tatâ; quæ enim de iſtâ Sophiſtica declamatione vetere ἀπειρίαν ſapiunt. Sanguis eſt, qui, ſi vim exceperis, ſol dorum diruat contextum, ſed non uno modo affectus: Qu enim ruptione ſolvuntur vaſcula, vel Copiâ, aut Rarefactio ne, aut Compreſſivo ſanguinis Motu ſolvuntur; quæ Roſic ne, ſpiculatam agnoſcunt fluidi acrimoniam. De Cop autem id ſentio, niſi vis accedat tenſiva, haud facilè eam va penetrare. Motus autem rarefactionis, etiam cum Plethor non eſt, capillaria perrumpere poteſt; etſi enim ſpatio & m le quantitativâ minor eſt ſanguis rarefactus, virtute tame & motus efficaciâ copioſo quoque eſt major. Vidimus ſol diſſima, etiam utres coriaceos, quò affinior ſit ſimilitud ab efferveſcenti fluido disrumpi; ne quis iam dubitet ide Capillaribus & araneatis vaſculis à ſanguine, ſpirituoſo & v latili fluido, evenire poſſe. Adeo etiam Hæmorrhagiæ, qu à rarefactione eſt, majus eſt periculum, quàm quæ à copi Si à Motu ſanguinis Compreſſivo oritur excretio, eſt quide cæteris modus violentior, quòd ſolida & univerſum ſyſtem muſculoſum fluidi impetum adaugeant, ſed mox cum N turâ redit in gratiam. Sanè in quavis corporis contentio ne, ubi Reſpirationis uſus eſt, Diaphragmatis muſculorum que omnium contractione ſanguis in eas partes exprimitu quæ minus habent motus, inde etiam in Cerebrum vic naſque ei partes, tum maximè eas, quæ texturæ exilitate vi

lent

nto impulſui reſiſtere nequeunt, ſed uſque vexatæ rum-
ıntur; ut ſunt Narium capillares, tenues oppidò & velut
πλυθισμοὶ, aut linearum umbræ. Roſio, quæ & ipſa non
frequens, acrimoniam agnoſcit modò ſalſam lixivam,
ınc acidam acrem, nunc muriaticam: quæ omnia rigi-
s & acutis ſpiculis modò citiùs, nunc tardiùs, ſubſtan-
ım ſolidi erodunt viamque ſternunt effluxui. Primùm
ıidem à Bile volatili & Alcalina, accedente ſanguinis te-
ıitate, facilè perfodiuntur Arteriolarum parietes ſanguisque
eno flumine mittitur; eſtq; hoc ſymptoma in continuis
bribus non infrequens, in benignis quidem innoxium,
malignis autem plerumque cum gravi periculo conjun-
ım; eſt enim indicium ſanguinis nimium quantum tenuis
alcaliſati. Acida acrimonia, quæ Melancholicorum
ıguinem occupavit, & ipſa ſubinde perditæ Hæmorrha-
e cauſa eſt; nam, præterquam quòd ſpiculis infeſtioribus
ɩturam ſolidi aggrediatur, alcalique volatile plerarumque
rtium vinculum depopuletur, etiam naturâ ſuâ conſo-
ationem abnuit: atque hæc ſpecies, ut rarior eſt cæte-
, ita, cum evenit, curatu difficilior; ut exemplo Sacer-
tis apud Hildanum Cent. VI. Hiſt. LXXVII. conſtare poteſt.
deinde medium acrimoniæ genus, utriusque naturæ par-
eps, verbo, muriaticum, quo Sanguis plerumque in Ca-
exiâ Scorbuticâ acuitur; cujus etiam vis, ut à Lixivi aut
is Acidi naturâ propius abeſt, diverſa eſt; nunc enim ſan-
is ſeroſus eſt, volatilis & muriaticus, nunc fixus vapido-
e phlegmate delibutus, nunc acido fermento conſpectior;
æ inde etiam ſymptomatum faciem & periculum mu-
ıt fluoris.

Art. VI.

Verùm, uti his proximè affectus excitatur, ita alia ſunt, quæ è longinquo accedunt cauſasque illas fovent, Res, nempe, cùm Naturales tum nonNaturales. De Temperamento aut conſtitutione corporis ſalva res eſt; in univerſum autem, qui temperie ſunt biliosâ fluidâ aut ſeroſâ volatili, Hæmorrhagiæ magis obnoxii ſunt, quàm ulli alii. De Ætate hoc quoque cenſendum Iuvenum hunc morbum eſſe, imprimis tum, quando Natura Virum parturit, atque illam ἐπ' ἄκρῳ δεξίαν fermenti ſeminalis vigor appetitusque non mediocris acuunt, olim morbo aut Hæmorrhagiâ expiandam. Senes autem, quòd jam potiſſimam vitæ partem ſuperaverint, abſumto fluido ſicciores ſopitâque fermentatione, minus habent, quod ab Hæmorrhagiâ metuant. In Sexu id quoque notandum, Viris Hæmorrhagiam narium frequentius evenire, quàm Fœminis; his enim ſanguinis menſtrui deliquio impetum illum in nares averti. Extant tamen obſervata, quibus Hæmorrhagiæ enormes in illo ſexu, etiam ſalvo menſtruo tributo, acciderint. Videre hoc licet apud Foreſtum lib. XIII obſerv. Cap X. Opinor autem naſales Arteriolas paulò eſſe compactiores in fœminis, quàm ut ſtatim ad menſium ſuppreſſionem, utut toto capite ferveat detonetque ſanguis, aperiantur; notum enim in quanta damna ſufflaminato hoc tributo juvenculæ recidant, &, niſi per ipſas illas, per alias & inſuetas vias, Pulmones, Ventriculum, Alvum, externas etiam partes, intactis plerumque naribus, purgentur. Rerum non-Naturalium vis nunc etiam manifeſtior; nam quid aër poſſit ſiccus & calidus, in illâ Hæmorrhagiâ

apparet,

apparet, quæ à calore Sanguinis rarefactivo ortum habet; multum enim periculo adjicitur, ſi dio expoſitum caput radios excepit ſolares, & igneo elatere turgidus Sanguis Naſi perrupit Capillaria; atque ejus rei exemplum in Ephemeridib. Germanorum deſcriptum video. Quis vero dubitet, frigus, illud coaguli principium, Scorbuticam quoque & Melancholicam Hæmorrhagiam exaſperare, ſpiculiſque & rigidis & acuminatis vaſorum impedire coalitum?

Art. VII.

De Victu major eſt ſollicitudo; qui enim ſalſis, acribus calidis, Aromaticis & Piperatis cibis indulgent, bilioſam Hæmorrhagiam fovent, etiam ῥαφανοφάγοι, & qui antiſcorbuticis ſpecioſo titulo utuntur naturâ calidiores. Acrem muriaticam & feroſam Hæmorrhagiam, ſalſa, acida & aquea provocant. Potus autem, quia imprimis Sanguinem inflat & μετεωρίζει, in hoc quoque affectu plurimum poteſt, tum qui copioſus eſt, tum qui calidus, ſpirituoſus, volatilis & malè defæcatus. Muſti ingurgitatio illi apud Foreſtum lib. XIII. obſ. XII, & alteri apud B. Timæum à Guldencleè lib. I. Caſ. XXXIV. Vini Hiſpanici potus penè fatalis fuit. Quid deinde corporis Motus, quid concusſio, curſus, ſaltus, equitatio, tuſſis, ſternutatio, reſpiratio intenſa in alvi excretione, laboribus partus & alijs, efficiant, id verò etiam puto cognitiſſimum eſſe. Memini ego Parturientem intempeſtivis conatibus Narium provocaſſe Hæmorrhagiam ægrè tandem ſopitam. Huc etiam vim referas licet externam quocunque modo illatam. Animi pathemata, ſi alibi, hic quoque plurimum poſſunt. De Irâ vulgi experimento probatiſſimum, eam uti in ca-

put ſic in nares quoque Sanguinem evocare. Tranſiit aliquibus in naturam, ut vexati, quam ultrice manu nequeunt, narium Hæmorrhagiâ injuriam vindicent. Hiſtoriam novi Sartoris, cui, cum ira ſanguinem bilemque concitavit, non interiore tunicâ, ſed externo Naſi angulo, res mira! Sanguis prorumpit copioſus. Terror, etſi ſæpe Hæmorrhagiæ ſit remedium, tamen etiam pro conditione corporis, disjecto partium tono, illam excitat. Metus quoque ut fermentationem promovet humorum, ſæpe & caligas bile inquinat ſpumosâ, ita & Sanguinem aliquando naribus expellit. A fide digno teſte accepi, in Pomeraniæ maritimis Sacerdotem eſſe, qui, quoties orationis habendæ cauſâ ſuggeſtum cogitat & jamjam aſcenſurus eſt, in narium incidat Hæmorrhagiam, quâ non antè liberetur, quàm neceſſitatis cogitatio contrarium metum ſolverit. Nunc & de Retentis certum eſt, ſi conſueta ſit V. S. eâ intermiſſâ in Narium Capillaria impetum converti, Naturæque beneficio Artis ſegnitiem penſari. Hæmorrhoidum, Menſium, Lochiorum & familiarium excretionum defectus ſæpe quoque in Nares redundant, invitante loci ingenio. Quibus & caſum, ἀπευχίαν Græci vocant, unde unde ortum, velim adnumeres, etiam illud Benedicti Veronenſis exemplum perquàm rarum; *Vidimus*, inquit, *ætate noſtrâ Venetiis, cum metu plenus Tonſor cuidam in naribus pilos incommodos forcipe incideret, venulam incautè ſecuit, tantoque impetu ſanguis erupit, ut ſiſtendi modum, Medici plurimi non adinvenirent, & ille miſere vitam finivit.*

Art. VIII.

Ex quibus conſtare arbitror, non unam eſſe Hæmorrhagiæ

rhagiæ ſpeciem, ſed uti cauſa eſt alia atque alia, ita & ſpeciem variari; quin etiam, ut ſanatio rectè inſtituatur, ad differentias haſce animum advertendum eſſe; non enim aliunde pompoſam illam tot Individuorum ſupellectilem natam eſſe, quàm à cauſarum & accidentium varietate. Alia profectò eſt, quæ Sanguinis Copiæ tenſivæ, alia, quæ Rarefactioni, alia, quæ Propulſioni, alia, quæ Fluori ſeroſo, alia, quæ Acrimoniæ, ſive alcalinæ ſeu acidæ ſeu muriaticæ, & aliis originem debet. Formâ excretionis & ſtillandi modo, alia guttata, alia undoſa & fluenti inſtar. Quantitatis etiam reſpectu magna aut parva eſt. Eſt autem ſupervacua curioſitas, ſi quæris, quibus notis imaginariæ excretiones invicem diſtinguantur. Magis refert, ut ſciatur, Criticane ſit an Symptomatica Hæmorrhagia, quarum utraque ſuis Signis dignoſcitur. Primam Criticæ notam eſſe volunt, ut cum coctionis ſignis erumpat; ſi enim ante id fiat, intemperiem illam morbi eſſe. At ſæpe tam ſubitæ ſunt Naturæ vires, ut non exſpectatâ humorum fermentatione initiò ſe exſerat, & parte materiæ morbificæ detractâ, coctionem vel anticipet aut promoveat. Diebus criticis oborta Hæmorrhagia, ſi cætera reſpondeant, Critica judicatur. Sed nec hodie ibi, ubi olim tanta dierum criticorum auctoritas, neque hic apud noſtros unquam certa ejus rei & perpetua indicia. Soluta nunc legibus Natura, aut, ſi mavis, intemperantia noſtra dierum Criticorum jugum excuſſiſſe videtur. Εὐφορία altera eſt nota; ſed nec ſtatim ea, cum tumultuaria eſt Criſis & interrupta, apparet. Itaque non protinus deſpondendum, ubi ea diutius moratur, quin cogitandum, quâ potiſſimum arte Naturæ ſuccurras. Requirunt etiam, ut larga ſit, non exilis nec paucis guttulis

 finita:

finita: at ſanè, ſi jam antè conſtet Criticam eſſe Hæmorrhagiam, quò minus larga ſit, nihil prohibet, aliàs etiam quantumvis exilem reprimendam eſſe puto.

ART. IX.

De Quantitate autem nihil exactè determinari poteſt, magis eam habitus proportione & circumſtantiarum numero, quàm aliis ſignis, moderantibus. Avicennæ regulam plurimi ſecuti ſunt, qui libris quatuor εὐφορίαν æſtimavit. Ego autem Hippocratis judicium in hac parte antiquius putaverim, qui lib. I Aph. XXIII, Excreta non copiâ, ſed qualitate & εὐφορίᾳ metitus eſt. Eſt enim ſuus Naturæ modus & in individuis proprietas; neque tamen, quæ de quantitate à nonnullis circumferuntur, ſi cum corpotis proportione compares, temere fidem inveniant. Amatus Luſitanus obſervationes duas memoriæ prodidit, unam viginti, alteram duarum & viginti librarum, quæ naribus ſalvâ vitâ effluxerint. Ego verò, niſi teſtes laudaret, tum Lacunam Galeni Epitomatorem, tum Braſſavolam, non magis Amato, quàm Zacuto, magno oſtentatori, crederem. Quæ tamen, ut ſe habeant, de continuâ Hæmorrhagiâ intelligere Natura corporis vetat: Quid enim? cum vix XXV, ſummum XXVIII libræ Sanguinis in corpore habitiore numerentur; utrùm ſuſtinere corpus jacturam dimidii iſtius aut numeri majoris poſſit; Foreſtus, lib. XIII, obſ. XIV, memorat Dominum de Benthuyſen, intra tres dies duodecim libras ſanguinis narium Hæmorrhagiâ amiſiſſe; quod ut facilis admitto, ita non dubito longè etiam plus per vices excerni poſſe, modò, quòd excretum eſt, interpoſitis juſculis aut Ptiſanis reparetur. Princeps Arauſionum vulnere

colli

colli ſatis periculoſo afflictus cum tempore XII librarum jacturam fecit, dum interim corpus cibis reficeretur ſingulaque diſpendia novæ Sorbitiones penſarent. Atque ideo eſt, cur putemus plurium librarum damnum facilè ferri poſſe, ſi alimenta intercedant. Vidimus ante annum intra quinque ſeptimanas è vulnere pectoris effluxiſſe Sanguinis & Puris libras triginta ſex, poſt etiam aucto numero; atque id, nam quotidie juſculis corpus reficiebatur, ſine notabili virium detrimento. Scripſit Botallus repertos fuiſſe in Galliis, qui uno die, ſed per intervalla, X libras Sanguinis V. Sectione amiſerint, poſtquam interim Ptiſanis juſculisque conſummatis aut conſumtis defectum corpus foviſſent; multos etiam, qui unâ ſeptimanâ inter juſcula alimentorumque viciſſitudines ſine ullô ferè virium diſpendio XX ibrarum jacturam ſuſtinuerint: quod unâ & continuâ vice & abſtinentibus haud facilè eveniſſet. At qui exiſtimant quanitatem ἀφορίᾳ determinari, nec antè deſiſtendum, quàm aimo defecerit æger, minus & illi prudenter judicant, reerias enim, qui animâ, niſi cum vitâ, non priventur, aios etiam, qui ad periculi ſuſpicionem Lipothymiâ corriiantur. Ut adeò Hippocraticum iſtud, μέχρι λειποθυμίας, cum ratione adminiſtrari debeat, ubi Naturam Ars æmuari conſtituit. Nonnullis, ubi deliquium incidit animi, anguinem ſtatim ſupprimi, unde unde fluentem, quotiianum eſt; et notavit hoc ipſum quoque in Narium Hæmorrhagia memorabili exemplo Lazarus Riverius in Praxi uâ, Cap. de Hæmorrhagiâ narium. Sed neque illud indiciim ſemper exſpectandum, nec, ubi apparet, temere haendum.

ART.

ART. X.

Symptomaticam Hæmorrhagiam contraria deſignant, virium imprimis deliquium, morbi ingenium, ſanguinis qualitas & fluendi modus, inde & corporis habitus. Sanè quantumvis exiguum ſit, quod emittitur, ſemper tamen noxium, ſemper cum virium imminutione conjunctum. Si dolor eſt capitis, tantum abeſt ut ſolvatur Hæmorrhagiâ illâ, ut etiam augeatur. Si morbi reſpicis ideam, Symptomatica eſt in Malignis & Peſte; de hâc verò Diemerbroeckius, quo alter nemo doctius & fidelius de Peſte ſcripſit. *Narium*, inquit, *Hæmorrhagia die decretorio incidens valde periculoſa, non decretorio lethalis erat.* Nempe, ut eſt effectus fluidi liquati & in totum Alcaliſati, ita plerumque ſignum hoc in Peſte obortum ὀλέθριον. In Quartanâ etiam, ſi diuturna ſit & cum Cachexiâ Scorbuticâ conjuncta, quæ eveniunt narium Hæmorrhagiæ, Symptomaticæ ſunt; & in quibus nihil utilius, quàm ut ſtatim de ſiſtendâ eâ cogitetur: nam qualitas internecina, etſi levet naturam detracta, verendum tamen, ne continuato fluore ἀτονίαν partis penitus reſolvat, & dilata ſanatio præſenti quâque ſit gravior. Jam de modo fluendi id quoque ſymptomaticum, tum imprimis Hippocratis præceptis, creditur, ſi ſtillatim prodeat guttisque intervallo diſcretis, paucisque & numerabilibus: Vulgus etiam alibi ſuperſtitioſum eſt exitiumque numeris metitur. Hic tamen ſingulare, & notare noſtri debent, non per ſe noxium eſſe, ſi ſtillatim prodeat ſanguis, quando &, ubi Criſin molitur Natura, ſæpe prohibeatur, ne cum flumine erumpat. Itaque his Signis Criſin æſtimant Ægyptii, deficientique Naturæ Scarificatione internæ naris, raro & inaudito auxilio, ſuccurrunt,

uti

ti obſervat Proſper Alpinus lib. III de Medicinâ Ægyptiorum, ap. II. Quin etiam Amatus Luſitanus Hirudinibus id tenndum ratus eſt. Ut non protinus in ſuſpicionem periıli adduci debeat, ubi ſtillatim paucisque guttulis ſanıis emicat. In modo fluendi hoc quoque advertitur, num ares, quæ ſanguine ſtillant, parti καῒ ἴξιν reſpondeant; ii circumſtantiæ plurimum tribuit Hippocrates, ut eſt in ımerisfigurarumque proportione religioſus; nam ſi Splen borat, ex dextrâ nare ſanguinem fluere; ſin Jecur, ex niſtrâ, malum eſſe; quaſi Natura, ubi à lineâ rectâ deinat, quam primò & per ſe affectare videtur, minus jam ıtegra ſit, & â morbo victa rectitudinem, quam aliàs usq; nat, relinquat. Vereor tamen, ne hæc ſubtilitas homiım commento magis quàm Naturæ debeatur. Verùm & ſe habitus corporis, ſi deterior, facilè monſtrat, utrum ymptomatica ſit Hæmorrhagia an Critica. In Scorbuticis, Ielancholicis & Hypochondriacis, niſi aliud accedat, ſemer ſuſpecta Hæmorrhagia, quod nimiam craſis mutatioem indicet.

Art. XI.

Nunc autem, quò melius cura reſpondeat, conderanda ſunt Signa illa, quæ ſpecies Hæmorrhagiæ diſtinuant, ne ducta per tot formulas ſanatio moram accipiat. rgo, quæ à Copiâ ſanguinis tenſivâ oritur, ſigna habet lethoræ communia, illius, quæ ad Vaſa dicitur. Caput utem præ cæteris partibus dolore gravativo infeſtatur, imrimis circa narium radicem, quâ ſinus Falcis in acumen xcurrunt. Sanguis deinde, qui effluit, copioſus eſt, &, um refrixit, craſſus, filamentoſus; niſi Cacochymia, in his

plerumque regionibus ſcorbuticâ, comitetur. Ubi à Rare factione nimiâ Hæmorrhagia excitatur, plerumque febri culoſi quid conjungitur, corpus incaleſcit, dolor capiti paulò eſt vehementior, etiam ad motum ingraveſcens; pul ſus inde notantur Arteriarum Carotidum: Sanguis, qu excernitur, tenuis eſt & minus obtinet coaguli, color rubicundior: & cum imminet hic fluxus, præcedit ut plu rimùm prurigo à ſalis biliosi & volatilis ſpiculis, dum ner veam membranam aut vellicant aut diſtendunt, excitata Indicat hoc quoque rerum non-Naturalium uſus: nam, quid præceſſerit vehemens, quod calorem accendat, ſive Potus ſit, ſive Saltus, ſeu Venus, ſeu Thermæ, meritò cen ſetur, Hæmorrhagiam à nimiâ ſanguinis Rarefactione oriri Vide Hiſtorias Hildani Centur. II. Obſ. XXVII. & Cent. V. Obſ LXXII. Sin à Propulſione aut Compreſſivo Sanguinis motu flu xus producitur, vis ipſa, quæ paulò ante moleſta erat, aut ad huc dum durat, indicio eſt. At in hoc caſu niſi corporis ob ſtet δυσκρασία, Sanguis minimè omnium mutatus prodit Hæmorrhagiam, quæ ab Acrimoniâ originem habet, va ria deſignant; at ſpecies Acrimoniæ ſuis ſingulæ notis dignoſcuntur. Plerumque autem, quæ Morbum comi tantur ſigna, eadem & Symptoma arguunt. Ubi Alcalina A crimonia efficit Hæmorrhagiam, eſt etiam fervor in Sangui ne, eſt in Capite, &, qui profluit, ſanguis tenuis eſt atque col liquatus, ſed pro cauſæ vehementiâ plus minus; in Peſte enim ſummum attigit & ferè immedicabilem gradum Acrimonia Acida doloribus ſe prodit fixis & lancinantibus, niſi volatilis ſit, tum enim per cæterum quoque corpus vagatur: Muriatica ſalſa, quando in fauces & palatum ſan guis deſtillat, facilè ſapore diſcernitur; eſtque illo caſu ut

pluri-

lurimum ſanguis etiam tenuis, ſed aqueus & phlegmaticus, t in Scorbuto. Ubique autem velim ſymptomata attendanur, quæ morbo ſunt propria, exinde enim cauſæ Hæmoragiam excitantis ingenium indubiè cognoſcitur.

Art. XII.

Solent etiam Medici, antequam curam aggrediantur, iſpicere, num, quem curandum recipiunt fluxum, facilis ſit uratu nec ne, Salutaris an Lethalis. De quibus pro ingenio Morbi, Virium patientiâ, Sanguinis Copiâ & Qualitate, decerendum eſt. Hippocratis in hiſce curioſitas laudanda eſt, ui ſuo more accuratè ſigna illa recenſuit, & ex eo plerique mnes, etiam ubi Regionum diverſitas aliud ſuaderet. Neue tamen adeo hæc ſigna certa ſunt, ut temere iis credi poſſit; ſos enim memini, qui a Lipothymiis & ſudoribus frigidis evocati ſint ad vitam. De Copiâ jam antè judicavimus am modum non ponere, ſiquidem fluxus ille non quantiate, ſed ἐκφορίᾳ, ſed aliis ſymptomatis, æſtimandus ſit. Credendum tamen, etiam ubi vires ſufficiunt, quatuor ibras, imo & quod intra eſt, neceſſitatem medendi impoere. Galenus libro de Præcogn. ad Poſthumum in juvene Romano non ante ſiſtendam Hæmorrhagiam duxit, quàm ibræ quatuor & dimidia profluxiſſent. Nempe, quod Criticam eſſe judicaret, largius fluenti obſiſtere noluit. Et, ut Critica ſit excretio, tamen non nimiùm Naturæ ndulgendum, ſed, ubi ferociùs agit nec modum ſervat, fibula injicienda. Quid quod Sanguis, qui ſub affectâ Crii fluere incipit juſtò & copioſiùs & ſubitiùs, ſpeciem induat excretionis Symptomaticæ, & medicam manum primò & per ſe poſcat. Notum eſt Hippocratis illud ex

Aphoriſmis, τὸ κατὰ πολὺ καὶ ἐξαπίνης κενοῦν, τῇ φύσει πολέμιον, τὸ δὲ κατ' ὀλίγον, ἀσφαλές. Et verò, ſi poſt maturam operam morbus non remittat, aut provocato denuo narium fluxu, aut ſuccenturiato remedio, V. S. Scarificatione, Hirudinibus & aliis, ſupplere defectum oportet. Id autem potiſſimùm honeſto Medico obſervandum eſt, ut ſi deploratus eſt caſus, id quod copia, vires ſenſim ſatiſcentes & morbi ingenium oſtendent, Prognoſtico ſe muniat, & quod agit, Pietati magis & Naturæ, ſæpe etiam in ultimis efficaci, quàm certæ perſuaſioni debere videatur. Sanè tam furibundus nonnunquam eſt Archeus, aut quisquis ille eſt actionum moderator, ut in unum hoc ſymptoma velut fatale deſinat, contemtisq; remediis, aut vi oppoſitis, in alium ſpecie morbum, ſed æque internecinum, degeneret; cujus rei exempla in Peſte & Malignis, inde & Cachexiâ Scorbuticâ, manifeſta eſſe puto.

Art. XIII.

Itaque Sanatio ut rectè inſtituatur, ad formale Morbi ſeu Symptomatis, inde & Cauſas proximas, applicandus eſt animus. Primùm autem reſpiciendum, num Hæmorrhagia ſeu ruptura Capillarium ita à fluido dependeat, ut absq; internâ ejus curatione ſiſti nequeat. Si poteſt, magnum illum Potionum apparatum ſpernere impunè licet. Si non poteſt, tamen etiam externis pugnandum, ut quæ rupturæ, ſanguinique jam effluenti, ſuperficiei quaſi contactu occurrant; ubi cætera per longas demum ambages exſpatiata efficaciam ponant, antequam eò deducantur. Imo cum ruptura iſta ſit formale Hæmorrhagiæ, utique ei prima & potiſſima Indicatio debetur, quæ eſt continui ſoluti reparatio. Hæc autem

reme-

mediis diverſis, & multifariam, peragitur. Alia enim par-m ipſam ſeu Solidum contrahere qualitate frigidâ adſtrin-nte, alia Cavum ſubſtantiâ ſui opplere, alia Sanguinis fluo-m compeſcere fibroſamq; ejus partem coagulare videntur. ter quæ tutiſſimum eſt, quod blando ſanguinis coagulo rficitur. Equidem Sanguis in con ſolidationibus eſt illud edium, quo continuum inſtauratur. Sunt in fibroſo ſan-inis coagulo pelliculæ, quæ lamellatim & laxius ſibi inhæ-nt, cum fluido diluuntur; ex hiſce una alteraque, expreſſo ſt adſtringentium uſum humido, arctius ſibi invicem & arginibus vulnuſculi junguntur cavumque opplent. At-e adeò, ſi Sanguis tam ſit ſeroſus, ut fibrillis iſtis aut pellicu-s careat, certè aut nulla eſt, aut non tuta ſanatio: Quamvis e-m ſubtile corpus reperias, quod obſtruere vulnuſculi cavum ſſit, vix tamen adeo accuratè aut fideliter hoc fiet, ut n parte aliquâ hiet, aut ſi penitus oppleat, cum tempore n decidat, novoque fluori anſam præbeat, quod in pul-ribus terreſtribus fixis & in Cauſticis evenire putamus. dſtringentia autem pro neceſſitate varia ſunt; modò e-im facilius, nunc difficiliùs, vulnuſculum contrahitur. E-uidem tam craſſa debet eſſe & ſolida, illa ex ſanguine, pel-cula, ut ebullienti aut tendenti fluido obſiſtere poſſit: aque ſatius duco à levibus incipere, donec pertinacia ru-turæ aliud poſtulet, & ipſa Cauſtica adſtringentia.

Art. XIV.

Dividi tamen poſſunt, quæ Hæmorrhagiam curant xterna, in Emplaſtica ſeu glutinantia, in Obſtruentia, in efrigerantia, in Adſtringentia, quæ utrumque & ſoli-um & liquidum reſpiciunt, in Derivantia, Revellentia

aut Evacuantia, & in ea, quæ ſimpliciter Panniculum con trahunt carnoſum, inque nares tranſmiſſo conſenſu vul neris oras, momento quaſi & in indiviſibili, compellunt quibus ſi deinde jungas Specifica, vix ſupereſſe quod adjic externis poſſit, puto. Ad Emplaſtica referri debent Alö (quæ etſi ἀναστομωτική vulgò habeatur & ſit, exterius ta men neſcio quid Balſamici fluoris in vulnera inſpirat: cre dibile autem eſt, aliam, ubi reſolvitur fermentis noſtri & in ſanguine, aliam, ubi ſuperficie tenus operatur, ei in eſſe efficaciam) Thus, Myrrha, Gummi Tragacanth. Ara bicum, Iuniperinum, Sanguis Draconis, & ſi quid eſt quod glutinandi viribus balſamicoque influxu nomen meruit Albumen Ovi eſt & ipſum lentum, pingue, quodque cum exaruit, glutinis affectet Naturam, Lymphæque animalium cujus olim pars fuit, pulchrè reſpondeat. Ad Obſtruentia pertinent Pili leporini, Lanugines, Goſſypia, Aranearum tela, cujus etiam ſuperficies unguine Balſamico perfuſa vi detur, inde & Boli, Argillæ, Gypſum, & quæ conferru minandi viribus prædita. Notus eſt Galeni Pulvis, quem Libro de facilè parabilibus deſcripſit. Probatiſſima verò mihi illa Timæi turunda, à pulveribus enim metuo quid peregrini, ex Lanugine Cotoniorum, quæ & ipſa fructus ſui blandam adſtrictionem ex parte refert, Tragacantho, Sanguine Draconis, Bolo Armeno, Lapide Hæmatite, A löe, Farinâ volatili, cum Ovi albumine & Goſſypio in ſo lidam figuram redacta. Negare tamen non auſim, cum Aër, qui internæ naris ſuperficiem lambit, glutinationem valde impediat, etiam hunc iſtorum miſcellaneo uſu com modè arceri.

ART.

ART. XV.

Refrigerantia, tum Anacollemata, tum Frontalia, tum
iam quæ aliis partibus, imprimis pudendis, adhibentur
pithemata, liquida, ſolida, & ebullitionem Sanguinis
miam & fervorem compeſcunt. Anacollematis & Epi-
ematis Scrotalis apud Foreſtum, apud Hildanum Fron-
lis, apud Platerum, copioſisſimum formularum aucto-
m, omnis generis exempla reperias. Exiſtimem autem
lam ſæpe Frigidæ, imprimis Oxycrati, adſperſionem
Nucham & collum conducere, nec Cryſtallo aut Cha-
bi polito, ſi Narium radici applicentur, ſuas vires ne-
ndas eſſe, quando inſoliti frigoris ſenſu non ſpiritus
ntum ſed & ſolida mutationem accipiant, ipſaque ſe cu-
s paſſim arctius contrahat. Sanè quòd frigida quæque
ſticulis, parti ſpirituoſiſſimæ, appoſita hæmorrhagiam
liciùs quàm alia ſiſtant, argumento eſt, mirificum eſſe
anniculi dicti carnoſi cum cæteris partibus conſenſum,
iusque partis contagium facilè in totum tranſire. Ac-
edit tamen etiam in illo frigoris ſenſu Horripilatio, aut
uid terrore ſimile, quod ſanguinis impetuoſiorem mo-
um protinus repellat aut fluidum coagulet. Certè, ſi
nquam, hoc caſu Terrorem, niſi quid prohibeat, præ-
ns eſſe remedium arbitror: notum, quàm ille ſæpe,
um mulieres invadit menſtruantes, excretionem actutum
fflaminet. Laudant etiam ex Animalium familia Rana-
um cadaver, quarum etiam uſus internus non faſtidi-
ur, probante hoc Poterio. Credo ego ex frigoris per-
uaſione remedium enatum cæteris quoque anſam dediſſe.
Quid enim Bufo, cujus vulgò venenum exaltationi frigo-

ris ni-

ris nimiæ imputatur, annon & ille ſub axillis geſtatus, ſi cre-
dere fas eſt, Hæmorrhagiam omnem velut faſcino ſiſtit? O
quoque femoris, dextrum an ſiniſtrum, neſcio, nudatis carn-
bus aridum, ſi naribus immittatur, æquè feliciter ſanare perh-
betur. De Carpionum Lapide, quem aliorum Elogio pu-
veratum Turundâ recipit Hildanus, vulgus ipſum digit
manuque complectitur, incerta ſunt quæ jactantur. Jaſp-
dis rubicundæ vires tueatur uſque Ans. Böethius, libro d
Gemmis, & exemplis confirmet planè portentoſis; ne
dum tamen eſt, cur univerſis & ſingulis tribuamus, quod ur
alterique Lapidi Naturæ quodam privilegio eveniſſe videtu
Mirum etiam eſt Matronæ experimentum apud Foreſtum
Illa cretam albam digito annulari, quâ nari reſpondet, ap-
plicabat feliciſſimo ſucceſſu.

ART. XVI.

Latius patet Adſtringentium familia tranſitque per omni
Regna; Primùm quidem eſt in animalium Regno famoſiſſi-
mum illud excrementum Porcinum, inde & Aſininum. Illud
verò longè uſitatiſſimum & in muliercularum arcanis ha-
bitum. Applicatur autem modò recens, dum ab alvo ca-
let, modò ſiccum & in pulverem redactum. Hildanu
quidem Cent. v. Obſ. LXXIII. ſuſpectum habet excrement
hujus ſucceſſum; Verùm ego, cum ſciam, nullum usquam
eſſe remedium vel ſpecificum, quod omnibus individuis
ex æquo proſit, neque Stercori ſuillo eam prærogativam
conceſſerim; & ut Medicus ille apud Rodericum à Caſtro
ſemper ſe pulvere hoc armaverit, tamen non reſpondere
vires ejus in perpetuum certum eſt. Jam verò plurimum
intereſſe putem, quo tempore Stercus colligatur. Sanè,

dum

m efficaciam illam accuratius perpendo, & adſtrictionem
e, cui vis debeatur, non alio tempore colligendum eſſe
to, quàm cum glandibus Sus veſcitur quercinis. Cum
tem in recenti vis illa Vitriolata adſtringens magis ſit in-
gra, ut odore deprehendunt, qui ejus rei ſumſere expe-
nentum, malim ita adhiberi quàm inveteratum. At cum
cens deficit, illud nempe quod paſtui glandium querci-
rum debetur, nihil impedit, quò minus & ſiccum uſur-
mus, nam cum fixa ſit & terrea Vitriolata adſtrictio,
ud facilè illa intereat. Adeo nec in Pulvere nec Turundâ
tidiverim ejus uſum. Solent tamen nonnulli, quo fætor
nendetur, alia adjicere, Riverius pulverem Roſarum, Hoe-
rus ſenior, laudante Filio, fragmenta Ollæ veteris pul-
riſata, alii Bolum, & qui Sympathiæ ſunt amantes, Sangui-
m ægri, qui effluxit. Aſinini ſtercoris, ubi Suillum non
peritur, laudes quoque ſunt invidendæ; in Hiſpaniis
tem frequentior ejus uſus quàm Suilli.

Art. XVII.

Inter Vegetabilia, quæ adſtringunt, pleraq; vel qualitatē
t ortu Quercum referunt; illa enim eſt arbor, quæ, quid-
uid in terra eſt vitriolati adſtringentis, tota abſorbet; no-
eſt ejus Aqua acida & adſtringens; nota Scobs ligni, quam
nam, velut ſecretiſſimum remedium, mecum communi-
vit generoſiſſima Matrona; notus etiam eſt Muſcus il-
quercinus, de quo mirabilem nuper Hiſtoriam prodidit
odiacus Gallicus. De Fungo quercino certiſſimum quo-
ue eſt, eum Hæmorrhagiæ utilem eſſe; illud autem, quod
e ſpecie quâdam Fungi Quercini, quem Jacobus Breyni-
s, Herbariorum curioſiſſimus, titulo Fungi *quercini coria-*

cei hæmatôdis venditavit, circumfertur, oſtento proximu
eſt; nimirum, vel particulam ejus Cordi impoſitam Hæ
morrhagiam, dictum factum, ſiſtere, Vid. Obſerv. CL. an
quarti Ephemer. Germanic. Fungus alias, qui Bauhino d
citur *rotundus orbicularis*, Caſtori Durantæ & Chirurgis, L
pi crepitus, ob adſtringendi illam vim, celebratiſſimus eſt,
quem ideo præ aliis in Arteriarum quoque vulnere nonnu
li deligunt. De Muſco Cranii humani fere præterieran
eum quoque commendari elogiis maximis: at ego potior
vires quercino reliquerim: cum in eo Sal volatile cadav
roſum, in hoc vitriolata adſtrictio ſenſibus deprehendatu
Satis ergo ſit illi Muſco, Antepilepticum eſſe; Quercin
eo gloriabitur, quod Hæmorrhagiam ſiſtat. Habemus dei
de alia in Vegetabili Regno mitiora, Plantaginem, Sedu
majus, Burſam Paſtoris, Equiſetum, ſuccum Acaciæ, Hy
pociſtidos, cortices Granatorum, flores Balauſtiorum; ho
rum enim uſus nonnullis quoque externus eſt, & ad tem
perandum miſceri acrioribus ſolent; quin etiam in Fronti
Colliqueque Epithematis ſubinde eſt aliquis eorum uſus. San
guis Draconis, ſive Rubricâ aut Hæmatitide adulteratus, ſe
purus & arbore emunctus, Vitriolatum quid referre vide
tur, etſi etiam, quâ parte Lacryma eſt aut Pice corrupta
emplaſtica ſit.

ART. XVIII.

Minerali regno præcipuè debetur Vitriolum; inde &
Croci Martis, Hæmatites, Colcothar, &c. Vitriolum Cy
prium hoc caſu laudatiſſimum eſt, ſive crudum ſeu præpa
ratum. Succeſſit plurimis, quæcunque demum illa ſit vis,
ut ad objectum Vitrioli pulverem etiam è longinquo Hæ
morrha-

rrhagiam feliciter ſanarent. Aliàs operoſior in hanc rem
ꝑaratio eſt Sympathiæ auctorum, qui ſolibus expoſi-
n Dygbæano exemplo macerant, & vires usque eò au-
nt, ut etiam in ſpatium longiſſimum, niſi laboret Anna-
m fides, Hæmorrhagiam unde unde fluentem compeſcat.
trioli etiam filia eſt Aqua ſeu Eſſencia Styptica, incredibili
mùm elogio celebrata, nuper lentè deficiens. Hæc è Gal-
ad Anglos ſpecioſâ commendatione manavit; inde in-
xo curſu ad noſtrum quoque Septentrionem ſe convertit,
Inſtitorem Hafniâ quoque vidit Dn. Baudet Gallum. Sed
ulò poſt de liquore Styptico Librum edidit Martinius qui-
m, & nemo non exercitatior inventi gloriam Gallo invi-
re auſus eſt: utque appareat, quam bona ſit ejusmodi
ter Mortales æmulatio, ad indicium illius arcani plurima
tim facta experimenta; & cum nonnulli Vitrioli Martis
lutionem, alii Phlegma Vitrioli, & Aluminis liquorem,
odo purum nunc aliis permiſtum, pro Aquâ Stypticâ
nbitioſè venditaſſent, reperti etiam ſunt in Italiâ, qui
ntundem Aquâ purâ, Albumine ovi & aliis minoris mo-
enti, effeciſſe ſe contendant. Illud autem ſingulare in Bau-
eti experimento, quòd intra paucas horulas, ſummùm
es, aliquando etiam dimidiam, idque ſine ulla eſcharæ
otâ, obductâ tantùm molli pellicula, Hæmorrhagiam
uamvis ſiſtat. In Narium quidem Hæmorrhagiâ linamen-
s aut turundis excipitur duciturque ad Arteriolam ruptam.
l tamen unicè mirandum, cur Liquoris iſtius tot nuper
mpenſis redemti auctoritas, ut eſt illud magnarum deſti-
ationum fatum, ex tam facili intercident. Decantatiſſi-
nus aliàs etiam eſt Aluminis Pulvis Pictorum Laccâ colo-
atus, non laudante tantùm ejus efficaciam Monconyſio

 Gal-

Gallo in Itinerario, verum & Hertodio in Ephem. German. Sed credibile eſt acrimoniâ Aluminis, imprimis ſi uſtum ſit, eſcharam procurari, quæ, ſi tamdiu hæreat, donec ſanguinis quoque pelliculæ accreverunt, minus eſt in remedio illo diſcriminis. Inter Compoſita Adſtringentia valida, aut quæ Cauterii inſtar potentialis margines corrugant vaſculorum, numeraverim tertium Plateri Pulverem, ſed providè uſurpandum; ſi enim Acrimonia illa altius inſpirata membranam vellicaverit, etiam Sternutationis multum nociturae periculum augetur. Aliàs huic & illi Indicationi reſpondet Pulvis Kegleri apud Sennertum, communem Germaniæ Præceptorem.

Art. XIX.

Eſt deinde inter Externa Chirurgi manus, quæ & ipſa Medicorum commendatione multum poteſt; nam, ſi fluxus intercipiendus eſt, ſi derivandus aut revellendus, ubique manu opus eſt. Vidi plus ſemel Hæmorrhagias ſanatas, quæ periculum minabantur, ſi quis ſubdito utrisque auribus pollice, medio digito, quâ narium os definit, mollius impreſſo, & Carotidum & Capillarium Sanguinem repreſſerit. Quantum verò hic manuum aut digitorum præſtet opera, Hiſtoria docuerit Belgica in vulnere Principis Auriaci, quod in collo acceperat; niſi enim præſens Chirurgus impetum exæſtuantis fluidi digitis compreſſiſſet, actum erat de Principe. Quid quod hìc quoque in Jugularis externæ diſſectione multum contuliſſe meminerim Chirurgi manum, velut ex compoſito vulneri ſupervenientis, absque quo ſi fuiſſet, animam exhalaſſet vulneratus. Et ſanè velim ad animum revocent Naturæ curioſi, illam Bo-

tall

lli vocem, libro de Sclopetorum vulnere; *Ratus ſum,* quit, *nil æquè juvare in Sanguine cohibendo, quocunque in* ılnere, *quàm temperatam aſſiduamque compreſſionem manu* ctam, *quousque conſolidatæ aut Carne obductæ, aut alio* ovis *modo obſtructæ fuerint venarum diviſæ oræ.* Nempe detur pulpa illa digitorum mollius ſe applicare Venarum is, & cum meliore moderamine Sanguinis fluentis impe- m coërcere, quàm alia quæque. Sunt deinde Ligaturæ rtium, etiam extremarum, digitorum Pedis Manuum- ıe, vulgò quoque, ſine conſilio Medici, frequentatæ. Res pe digna ſpectaculo, videre homines metu periculi in tot medii genera adactos, ut nulla non pars ſit, quæ non quid medicamini debeat. Ligaturæ primùm tot partium, ictiones; Jaſpidis, Lapidis Carpionum, Cretæ, omnium, ubi pauca non ſiſtitur, ſimul complexus; Pudendorum in viris r repellentia refrigeratio; pendentia de Collo Amuleta, gnata, non ſignata; circùm collum Oxycrata; ante Fron- m Epithemata adſtringentia; in Ore frigida; in Naribus urundæ ex Fungo illo orbiculari rotundo; multa etiam ia, quæ ſæpe magis noceant, quàm proſint. De Ligatu- s autem hoc ſentio, eas, niſi dolorem excitent, vix quidquam ficere poſſe. Derivatio aut Scarificatione aut V. Sectione eri poſſet, rariùs fortè quàm par eſt, admiſſa: in Fronte ena ſecta rapit haud dubiè vicinis ramulis debitum San- uinem & ſufflaminat: ſed Revulſio majus poſſim Elogi- m meruit, quòd è longinquo & potentius ſanguinem vertat.

Art. XX.

Revulſionis effectus varius eſt, namque eâ vel Spiri-

 tus

tus copioſiùs in diverſam partem attracti dolendi materiam vulneri demunt; aut ſolidi tædioſâ contractione, ſympathicè vulneris quoque oræ compelluntur; aut Sanguinis per eam Orgaſmo & Rarefactioni ſpatii augmento detrahitur, & impetus ab affecto Loco avertitur. Primum illud in Ligaturis, in minimi Digiti incurvatione, quam Crato in conſiliis probabat, aut animi deliquio, cujus effectum exemplo & Hippocratis auctoritate Riverius laudare videtur, manifeſtum eſt. Idem crediderim in Ventoſarum applicatione accidere, niſi quod ab illis quoque Cutis & Panniculi ſubjecti corrugatione vulnuſculi oræ ſympathiâ quâdam contrahantur: ego ſemel quoque, cùm alia non prodeſſent, Ventoſæ uſum in Nuchâ expertus ſum optimum. Adnotavit etiam duo ejus rei exempla, in Ephemer. German. Wınclerus. Ab Hypochondriorum regione abeſſe eas vult Riverius per Hildanum admonitus. Foreſtus uno caſu, ubi Ventoſæ cæteris locis fruſtra erant, pedum experimentum reperit ſingulare. Revulſionis, quâ fluidi copia vel orgaſmus avertitur, potiſſima etiam materia V. Sectio, ſed procul à parte celebrata: videtur autem fluxu illo & majore & ſubitiore alter ille confici & velut abſorberi. Neque hic, ſi vires ſufficiunt, magnam miſſionem reformidare oportet; cùm deliquium, ſi quod ſupervenit, plurimum quoque orgaſmo reprimendo conducat. Proſunt & certis caſibus Cucurbitulæ ſcarificatæ, imo etiam potens eſt, ſi Zacuto Luſitano credendum, per Cauteria Revulſio. At ego Derivationem, quæ fit per Veſicatoria, ponè aures prætulerim.

Art. XXI.

Poſtulat tamen ſæpe etiam neceſſitas, ut Internis ſub-

venia-

niatur. Illa autem talia ſint oportet, quæ vel vires faci-diſſipabiles inſtaurent, aut Sanguinis reprimant orgaſ-um, aut defectum ſubſtantiâ ſui compenſent. Primo lo-ſunt Cordialia vulgò dicta, omnibus plerumque reme-is miſcenda, quæ, ut notiſſima ſunt, ita recenſendis iis mmorari nolo. Coagulantia aut Adſtringentia, cum San-inis reſtituant coagulum, præcipua ſunt, quæ indicantur. x Herbarum familiâ delectæ aquæ repellentes, acido-ſteræ, Practicorum quoque vulgo adnotatæ. Pluſculum men juvant, ſi Spiritibus Chemicorum acidis animentur; audaverim hic Nitri Spiritum, quod ſingularem figendi abeat. Is Spiritus Vitrioli elogio Celeb. Wedelii tutus eſt; oc enim uno Hæmorrhagiam ſe percuraſſe Scorbuticam Ephem. teſtis eſt. Nitri quoque aut Salis Prunellæ vi-es alienis laudibus commendatas egregio exemplo com-robavit Hildanus Cent. VI Obs. LXXVI. Crollius laudat ompoſitum Sperniolæ multis hodieque Practicis uſur-atum, nec ſcribere veretur, quod frigiditate Sanguinem oagulet. At ego æquis rerum arbitris judicandum relin-quo, an ſolâ Spermatis Ranarum aqua, etiam toties imbi-ita, vincere Camphoræ, Croci, Thuris & Myrrhæ calorem oſſit. Si loco Camphoræ Lapis Prunellæ tribus iſtis adij-eretur, certiorem ego ſponderem effectum. Laudat is alibi quoque Decoctum Santalorum rubrorum in Vino rubro ſtyptico, credo, Signaturâ inductus, ſed hic cauſæ ſuſpicor fallaciam. Mynſichti confectio ſtyptica, ut & ſpecies dia-Martis, nec ipſæ laudibus ſuis fraudandæ. Præcipitantia jam quoque omnibus probata & cum magno elogio; atque eo in numero ſunt Boli, Terræ ſigillatæ, Corallia, Conchæ, Oculi Cancri, Hæmatitis, Cinnabaris, &c. nimirum, quod

ſanguinis ebullientis impetum pulchrè infringant. Sylvius miſturam venditat ex Aquâ Plantaginis, Aceto deſt. Corallii, Sanguine Draconis, Laudano opiato; quâ unâ magnas ſæpe Hæmorrhagias ſufflaminaſſe eum Famâ increbuit. Sed qui Formularum capitur varietate, is Practicos, imprimis Platerum, conſulat, & ſciat, prout cauſa diverſa eſt, ita & ſanationem aliam eſſe atque aliam, neque etiam calidis parcendum eſſe. Antiſcorbuticis curatam fuiſſe Hæmorrhagiam Ephemerides Germaniæ memoriæ produnt Obſerv. CCXXIII. Anni ſecundi. Imo nec Specificis, ſi ita placet, Urticæ, cujus apud Borellum invidenda extant elogia, Spicæ Nardi, quàm tantopere extollit Riverius, neque aliis, quin nec ineptis in ſpeciem exhibitis, abſtinendum eſſe. Verùm intus Landræi exemplo apud Hildanum, Sanguini permiſtum humano & in butyro frixum præbere Suis excrementum, etiam Saccaro, exemplo mirabilis Zacuti, obductum, ſordidum judico. Damnanda eſt κοπροφαγία, ubi alia ſuppetunt, nec niſi ex deſperatione eò veniendum, à quo Natura abhorret. Sed jubet neceſſitas finem imponere, & ſepoſitis aliis id unum addere, in rerum non-Naturalium claſſe eſſe Terrorem, qui aliquando plurimum in curando præſtet; Quiete etiam corporis, quòd in eâ motus muſculorum compreſſivus ſedetur, aliquid effici; imo & Alimentis juſculis Vitulinis, certè gelatinoſis, ubi alia non juvant, jacturam Sanguinis commodè reſtitui. Legi hiſtoriam, apud Lovverum Anglum an alium? neſcio, cum Hæmorrhagia totum ferè corpus exhauſiſſet, frequentibus juſculis, donec ejus etiam veſtigia Sanguis proderet, & ſufflaminatam fuiſſe & vires rediiſſe. Atque ipſum Gallorum quoque experimentis, qui ita tot V. Sectionum deliquia penſare ſolent, mirificè reſpondet.

F I N I S.